

Előszó

Magyarországon az intézményes földrengéskutatás 1905-ben vette kezdetét, amikor Kövesligethy Radó megalakította a Budapesti Földrengési Obszervatóriumot. Az Obszervatórium már a kezdetektől, 1906-tól kiadta évkönyvét, amiben a Magyar Szent Korona országaiban elhelyezett műszerek paramétereit, az általuk regisztrált hullámok beérkezési időit foglalták össze. Magyarországon ekkor öt helyszínen működtek analóg szeizmométerek (Budapest, Fiume, Ógyalla, Temesvár, Zágráb), és a magyar és francia nyelven kiadott évkönyv terjedelme mindössze 20 oldal volt.

Az azóta eltelt időszak történelmi viharai nem kímélték az állomáshálózatot sem. Az első világháború kitörésekor 10 állomás működött az országban, majd a háborút követő békeszerződések után mindössze négy maradt a jelenlegi határokon belül. Ezek száma nem is változott jelentősen a 90-es évek elejéig, sőt volt olyan időszak, amikor mindössze egy állomás működött. A digitális korszak beköszöntétől kezdve az állomások száma fokozatosan nőtt, és minőségük is jelentős javuláson ment keresztül.

Az Obszervatórium is több szervezeti változáson esett át. Kövesligethy Radó nevét a nagy előd tiszteletére 2012-ben vette fel. Az Obszervatóriumot is magában foglaló Geodéziai és Geofizikai Intézet (GGI) 2021. április 1-ig a Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont (CSFK) része volt. Azóta Földfizikai és Űrtudományi Kutatóintézet (FI) néven önálló intézményként folytatja munkáját.

2020-ban a Kövesligethy Radó Szeizmológiai Obszervatórium (KRSZO) már 41 szélessávú állomást üzemeltetett az ország területén, továbbá 5 ideiglenes állomást telepített a helyi, kis rengések monitorozása céljából. Az állomásszám növekedésével a hálózat érzékenysége, a regisztrált események száma is jelentősen megnőtt, és a földrengések fázisadatait, paramétereit tartalmazó bulletin terjedelme a kezdeti 20 oldalról 2020-ra 879 oldalra nőtt. A KRSZO a Magyar Nemzeti Szeizmológiai Bulletin minden évben, magyar és angol nyelven egyaránt közlésezi a honlapján (www.seismology.hu). A Bulletin, aminek célközönsége főként a szakma, tartalmazza a szeizmológiai állomások paramétereit, a feldolgozás menetét, az adott évben bekövetkezett földrengések és más regisztrált események paramétereit, az országban is érezhető rengések intenzitásadatait, valamint az egyes állomásokra beérkező földrengéshullámok összes kimért fázisadatát.

A most első ízben jelentkező évkönyvünk célja, hogy közérthető módon, rövidítve, de mégis szakmai igényességgel bemutassuk az adott évben az intézetünk által működtetett állomáshálózatot, az országban és közvetlen környezetében keletkezett földrengéseket. Beszámolunk arról, hogy ezek közül melyek voltak hazánkban is érezhetőek, és hogy hol keletkeztek nagy földrengések a Földön az adott évben. Az adatok közlésén túl néhány cikkben írunk az évhez kötődő eseményekről. A 2020-as év volt a kezdete például a koronavírus világjárványnak, országos figyelmet kaptak a hazánkban is érezhető horvátországi földrengések. Utóbbiaknak három cikket is szentelünk. Visszaemlékezünk a 210 éve kipattant móri földrengésre, és tervezünk egy „Érdekességek” rovatot, amiben a hálózatunk által észlelt egyéb jelenségekről és más történésekről számolunk be.

Új évkönyvünknek, amelynek a kiadását évente tervezzük, az „Epicentrum” nevet adtuk, utalva a földrengések forrásának felszíni vetületére.

Kiadványunkat abban a reményben adjuk közre, hogy általa számos hasznos információhoz juttathatjuk a földrengések iránt érdeklődő olvasókat.

A Kövesligethy Radó Szeizmológiai Obszervatórium munkatársai